

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 sierpnia 2023r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR Małgorzata Kryńska – Mozolewska

po rozpoznaniu w dniu 3 sierpnia 2023 roku w Warszawie na posiedzeniu niejawnym na podst. art. 15zszs² ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020r., poz. 1842, tekst jednolity.)

sprawy z powództwa M. B. (1)

przeciwko D. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą PHU (...)

o diety i ryczałty

orzeka:

zasądza od pozwanej D. M. na rzecz powoda M. B. (1) kwotę 16.979,61 zł (szesnaście tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych, 61/100) brutto tytułem wyrównania diet wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwot:

616,27 zł (sześćset szesnaście złotych, 27/100) od dnia 11 listopada 2017r., należnej za październik 2017 roku;

1.402,19 zł (jeden tysiąc czterysta dwa złote, 19/100) od dnia 11 grudnia 2017r., należnej za listopad 2017 roku;

1.333,64 zł (jeden tysiąc trzysta trzydzieści trzy złote, 64/100) od dnia 11 stycznia 2018r., należnej za grudzień 2017 roku;

677,84 zł (sześćset siedemdziesiąt siedem złotych, 84/100) od dnia 11 lutego 2018r., należnej za styczeń 2018 roku;

1.253,00 zł (jeden tysiąc dwieście pięćdziesiąt trzy złote, 00/100) od dnia 11 marca 2018r., należnej za luty 2018 roku;

426,21 zł (czterysta dwadzieścia sześć złotych, 21/100) od dnia 11 kwietnia 2018r., należnej za marzec 2018 roku;

435,52 zł (czterysta trzydzieści pięć złotych, 52/100) od dnia 11 maja 2018r., należnej za kwiecień 2018 roku;

88,17 zł (osiemdziesiąt osiem złotych, 17/100) od dnia 11 czerwca 2018r., należnej za maj 2018 roku;

1.279,68 zł (jeden tysiąc dwieście siedemdziesiąt dziewięć złotych, 68/100) od dnia 11 lipca 2018r., należnej za czerwiec 2018 roku;

793,20 zł (siedemset dziewięćdziesiąt trzy złote, 20/100) od dnia 11 sierpnia 2018r., należnej za lipiec 2018 roku;

1.105,71 zł (jeden tysiąc sto pięć złotych, 71/100) od dnia 11 września 2018r., należnej za sierpień 2018 roku;

202,52 zł (dwieście dwa złote, 52/100) od dnia 11 listopada 2018r., należnej za październik 2018 roku;

3.295,00 zł (trzy tysiące dwieście dziewięćdziesiąt pięć złotych, 00/100) od dnia 11 grudnia 2018r., należnej za listopad 2018 roku;

4.070,66 zł (cztery tysiące siedemdziesiąt złotych, 66/100) od dnia 11 stycznia 2019r., należnej za grudzień 2018 roku;

oddala powództwo w pozostałej części;

zasądza na rzecz powoda M. B. (1) od pozwanej D. M. kwotę 930,15 zł (dziewięćset trzydzieści złotych 15/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

zasądza na rzecz pozwanej D. M. od powoda M. B. (1) kwotę 1.769,85 zł (jeden tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewięć złotych 85/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

nakazuje ściągnąć od pozwanej D. M. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie:

- kwotę 1.034,47 złotych (jeden tysiąc trzydzieści cztery 47/100) tytułem zwrotu kosztów procesu – wydatków poniesionych w sprawie;

- kwotę 1.000,00 złotych (jeden tysiąc 00/100) tytułem zawrotu opłaty od pozwu;

6. pozostałe koszty procesu - wydatki przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;

nadaje wyrokowi w punkcie pierwszym wyroku rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2100,00 zł (dwa tysiące sto złotych, 00/100).

Sygn. akt VI P 126/19

UZASADNIENIE

Powód M. B. (1) w pozwie przeciwko D. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą PHU (...) żądał zasądzenia kwot:

- **6.683,24** (słownie: sześć tysięcy sześćset osiemdziesiąt trzy 24/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2017 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za październik 2017 r.,

- **7.954,09** (słownie: siedem tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt cztery 9/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za listopad 2017 r.,

- **3.177,37** (słownie: trzy tysiące sto siedemdziesiąt siedem 37/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za grudzień 2017 r.,

- **3.732,90** (słownie: trzy tysiące siedemset trzydzieści dwa 90/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za styczeń 2018 r.,

- **2.605,76** (słownie: dwa tysiące sześćset pięć 76/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za luty 2018 r.,

- **2.922,05** (słownie: dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia dwa 5/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za marzec 2018 r.,

- **3.164,49** (słownie: trzy tysiące sto sześćdziesiąt cztery 49/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za kwiecień 2018 r.,
- **749,43** (słownie: siedemset czterdzieści dziewięć 43/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za maj 2018 r.,
- **1.827,16** (słownie: tysiąc osiemset dwadzieścia siedem 16/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za czerwiec 2018 r.,
- **265,68** (słownie: dwieście sześćdziesiąt pięć 68/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za lipiec 2018 r.,
- **4.758,39** (słownie: cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt osiem 39/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za sierpień 2018 r.,
- **1.861,95** (słownie: tysiąc osiemset sześćdziesiąt jeden 95/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za październik 2018 r.,
- **7.037,40** (słownie: siedem tysięcy trzydzieści siedem 40/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za listopad 2018 r.,
- **3.143,01** (słownie: trzy tysiące sto czterdzieści trzy 1/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za grudzień 2018 r.,
- **6.683,24** (słownie: sześć tysięcy sześćset osiemdziesiąt trzy 24/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2017 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za październik 2017 r.,
- **7.954,09** (słownie: siedem tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt cztery 9/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za listopad 2017 r.,
- **3.177,37** (słownie: trzy tysiące sto siedemdziesiąt siedem 37/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za grudzień 2017 r.,
- **3.732,90** (słownie: trzy tysiące siedemset trzydzieści dwa 90/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za styczeń 2018 r.,
- **2.605,76** (słownie: dwa tysiące sześćset pięć 76/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za luty 2018 r.,
- **2.922,05** (słownie: dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia dwa 5/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za marzec 2018 r.,
- **3.164,49** (słownie: trzy tysiące sto sześćdziesiąt cztery 49/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za kwiecień 2018 r.,
- **749,43** (słownie: siedemset czterdzieści dziewięć 43/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za maj 2018 r.,
- **1.827,16** (słownie: tysiąc osiemset dwadzieścia siedem 16/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za czerwiec 2018 r.,
- **265,68** (słownie: dwieście sześćdziesiąt pięć 68/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za lipiec 2018 r.,

- **4.758,39** (słownie: cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt osiem 39/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za sierpień 2018 r.,

- **1.861,95** (słownie: tysiąc osiemset sześćdziesiąt jeden 95/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za październik 2018 r.,

- **7.037,40** (słownie: siedem tysięcy trzydzieści siedem 40/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za listopad 2018 r.,

- **3.143,01** (słownie: trzy tysiące sto czterdzieści trzy 1/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem diet i ryczałtów noclegowych za grudzień 2018 r.,

Powód w uzasadnieniu pozwu podnosił, że umowa o pracę nie przewidywała odmiennych zasad określania należności z tytułu podróży służbowych od ogólnych zasad określonych przepisami prawa pracy. Powód podnosił również, że pracodawca płacił mu przelewem na rachunek bankowy należności przysługujące z tytułu podróży służbowych (diety i ryczałty noclegowe). Należności te jednak były wypłacane nieterminowo i w wysokości rażąco mniejszej niż wynikającej z przepisów prawa pracy. Powód odbywał podróże zagraniczne do Hiszpanii, w czasie których nocował w kabinie pojazdu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana wносиła o oddalenie powództwa i podnosiła, że pracodawca ani w umowie o pracę ani w regulaminie wynagrodzenia nie określił sposobu rozliczenia kosztów związanych z odbytymi noclegami. Pozwana kwestionowała wyliczenie powoda co do zasady i wysokości. Pozwana twierdziła, że powód z tytułu wykonywanej pracy otrzymał wszelkie składniki majątkowe jakie mu przysługiwały w odpowiedniej wysokości. Ponadto pozwany oświadczył, że mimo braku obowiązku wypłaty powodowi ryczałtów za nocleg w rzeczywistości uiszczał takie świadczenie.

Postanowieniem z dnia 5 września 2019 r sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność wyliczenia należnych, a nie wypłaconych diet za okres od dnia 1 października 2017 r do końca grudnia 2018 r w dwóch wersjach:

- pierwsza wersja obejmująca tylko diety;

- druga wersja – obejmująca diety i ryczałty noclegowe o ile z dokumentacji pracowniczej (umowy o pracę, aneksy do umowy o pracę, regulaminy wynagrodzeń, inne źródłowe dowody określające zasady ustalenia wynagrodzenia dla powoda) wynika, że pracodawca zobowiązał się do wypłaty ryczałtów za nocleg.

Sąd ustalił, co następuje :

Pozwana prowadzi działalność gospodarczą w ramach której świadczy usługi transportowe, w tym usługi krajowego i międzynarodowego przewozu drogowego rzeczy.

Powód był zatrudniony u pozwanej na podstawie umowy o pracę od 12 października 2017 r do 31 grudnia 2018 r za ostatnim wynagrodzeniem 2.350 złotych na stanowisku kierowcy transportu krajowego i międzynarodowego. Umowa o pracę była aneksowana trzykrotnie w zakresie wynagrodzenia zasadniczego powoda. Pismem z dnia 31 grudnia 2018 r powód wypowiedział umowę o pracę w trybie art. 55 § 1 (1) K.p wskazując jako przyczynę nie wywiązywanie się przez pracodawcę za terminowe wypłacanie wynagrodzenia.

Bezsporne, a nadto aneks do umowy o pracę k. 10, rozwiązanie umowy o pracę bez okresu wypowiedzenia k. 11, świadectwo pracy k. 22, aneks do umowy o pracę, k.25, aneks do umowy o pracę k.26,

Powód podczas podróży służbowych spał w kabinie samochodu i nigdy nie wystąpił do pracodawcy z wnioskiem o wypłatę kwot poniesionych za noclegi w hotelu bądź motelu. Pozwany wypłacał na konto powodowi diety (czasami

nazwane jako koszt podróży). W przelewach nie było informacji że są to ryczałty za noclegi. Pozwana w sposób nieprawidłowy wyliczała i wypłacała powodowi diety. Były z tego tytułu niedopłaty.

Miesiąc	Dieta należna	Dieta wypłacona	Różnica wypłat
Październik 2017	$3392,24+424,03=3.816,27$	3200,00	$3200,00-3.816,27$ =616,27 zł
Listopad 2017	$629,87+2309,51+2309,51=5.248,89$	3846,70	$3846,70-5.248,89$ =1.402,19 zł
Grudzień 2017	$1042,73+1042,73+834,18=2.919,64$	1586,00	$1586,00-2.919,64$ =1.333,64 zł
Styczeń 2018	$830,08+1245,12+830,08+622,50=3.527,84$	2850,00	$2850,00-3.527,84$ =677,84 zł
Luty 2018	$417,00+834,00+1042,50+845,50=3.753,00$	2500,00	$2500,00-3.753,00$ =1.253,00 zł
Marzec 2018	$631,28+1893,83+2314,68=4.839,79$	5266,00	$5266,00-4.839,79$ =426,21 zł
Kwiecień 2018	$844,08+1266,12+2954,28=5.064,48$	5500,00	$5500,00-5.064,48$ =435,52 zł
Maj 2018	$647,93+863,90=1.511,83$	1600,00	$1600,00-1.511,83$ =88,17 zł
Czerwiec 2018	$436,16+654,24+1090,40+1099,08=4.579,68$	3300,00	$3300,00-4.579,68$ =1.279,68 zł
Lipiec 2018	$1927,62+856,72+1070,90+458,76=4.283,60$	5076,80	$5076,80-4.283,60$ =793,20 zł
Sierpień 2018	$648,27+1296,54+1296,54+809,19=4.105,71$	3000,00	$3000,00-4.105,71$

			=1.105,71 zł
Październik 2018	1073,23+1931,81=3005,04	3207,56	3207,56-3005,04 =202,52 zł
Listopad 2018	1073,75+1503,25+644,25+1073,75=4.295,00	1000,00	1000,00-4.295,00 =-3.295,00 zł
Grudzień 2018	856,98+3213,68=4.070,66	0	=4.070,66
			SUMA = - 16.979,61 zł

Dowód: dokumentacja płacowa złożona przez pozwaną (lista płac, rozliczenia wyjazdu służbowego, transakcje usług bankowości elektronicznej, k.27-95 poza dokumentami z k. 64, k.77, k.91, opinia biegłego z zakresu rachunkowości A. M. k. 175-177, opinia uzupełniająca biegłej k.223-225, opinia uzupełniająca rozprawa z dnia 25 maja 2013 r);

Wynagrodzenie powoda liczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wynosiło 2.245,83 złotych.

Bezsporne, a nadto zaświadczenie o dochodach k. 102

Sąd dał wiarę opinii biegłej A. M. w zakresie wyliczenia diet za jazdę za granicę z korektą prawidłowego rachunkowego wyliczenia, zgodnie z tabelarycznym zestawieniem w/w sporządzonym przez sąd.

Sąd nie dał wiary wyliczeniom biegłej w zakresie żądanych przez powoda ryczałtów za nocleg. Biegła przyjęła, że pozwany nie wypłacał ryczałtów za nocleg, co pozostaje w sprzeczności z dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy: k.29,34,39,43,48,52,57,62,67,71. Sąd uznał, że powód nie udowodnił tego roszczenia co do zasady i wysokości. Sąd nie jest zobowiązany prowadzić postępowania dowodowego z urzędu nawet w sprawach pracowniczych, gdy strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Sąd dysponował materiałem dowodowym, który wymagał wyjaśnienia w zakresie tego czy powód wiedział, że wpłaty na jego konto bankowe obejmowały poza dietami również ryczałty za nocleg i na to się godził. Pełnomocnik powoda złożył wniosek o pominięcie dowodu z przesłuchania powoda, wobec czego sąd nie miał możliwości tej okoliczności zweryfikować. Biegła mając ograniczony materiał dowodowy dokonała wyliczeń hipotetycznych, przyjmując, że pracodawca nie wypłacał powodowi ryczałtów za nocleg, co jest sprzeczne z rozliczeniem wyjazdu służbowego gdzie pracodawca wyodrębnił diety i ryczałty za nocleg.

Pełnomocnik powoda nie zgłaszał zarzutów do opinii biegłej, wnosząc że zgodnie z wyliczeniem biegłego powód powinien otrzymać kwotę 49.284,08 złotych tytułem diet i ryczałtów.

Pozwany kwestionował opinię biegłego w zakresie wyliczenia w zakresie obliczenia należności dotyczących diet w wysokości 50 euro za każdy dzień podróży. Powód kwestionował również wyliczenia należności z tytułu ryczałtów za nocleg wynoszącą 40 euro dla kraju docelowego podróży – Hiszpania.

Biegła ustosunkowując się do zarzutów pozwanego wyjaśniła, że zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej § 13. pkt 2 dieta przysługuje w wysokości obowiązującej dla docelowego państwa podróży zagranicznej.

Sąd dał wiarę opinii biegłej A. M. w zakresie wyliczenia diet za jazdę za granicę z korektą rachunkowego wyliczenia, zgodnie z tabelarycznym zestawieniem sporządzonym przez sąd, ponieważ biegła dokonała błędów rachunkowych. Pozostałe dowody wskazane wyżej sąd uznał za wiarygodne. Biegła podkreśliła, że z dokumentacji płacowej nie wynika bezpośrednio aby wypłacone kwoty obejmowały ryczałty za noclegi. Kwoty wypłacane były jako diety, nie było informacji, że są to ryczałty za noclegi, dlatego biegła przyjęła że pracodawca nie wypłacił ryczałtów za noclegi.

Zgodnie z treścią art. 232 k.p.c strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.

Dodać należy, że proces cywilny oparty jest na zasadzie kontrydiktoryjności, co zakłada, że ciężar dostarczenia materiału procesowego, w tym przedstawienia dowodów, spoczywa przede wszystkim na stronach i uczestnikach postępowania (art. 3 in fine, art. 232 zdanie 1 k.p.c.). Powyższe wynika z założenia, że proces cywilny zmierza do realizacji osobistych (prywatnych) interesów stron, a tym samym powinien opierać się przede wszystkim na ich aktywności. Znajduje to uzasadnienie w zasadniczej dla prawa cywilnego regule autonomii woli jednostki, zaś na gruncie postępowania cywilnego zasadzie dyspozycyjności czynności procesowych. O tym, na kim konkretnie spoczywają powyżej określone obowiązki, decyduje ciężar dowodu. Ma on dwa aspekty - formalny oraz materialny. Ciężar dowodu w znaczeniu formalnym określa, która ze stron ma przedstawić lub wskazać środki dowodowe na poparcie twierdzeń o faktach, zaś ciężar dowodu w znaczeniu materialnym odnosi się do ustalenia, jakie skutki dla praw i obowiązków stron procesu pociąga za sobą nieudowodnienie twierdzeń przez nie sformułowanych. Zgodnie z treścią art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ta też strona ponosi procesowe konsekwencje nieudowodnienia tego rodzaju faktów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że stosowanie reguły rozkładu ciężaru dowodu ma charakter następczy względem postępowania dowodowego i aktualizuje się na etapie oceny jego wyników. Wyrazem rozumianego w ten sposób ciężar dowodu jest art. 6 k.c., według którego spoczywa on na osobie, która z konkretnego faktu wywodzi skutki prawne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2019 r., IV CSK 574/17, LEX nr 2623929). Zaznaczyć także należało, że ocena, czy w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie stronie udało się udowodnić prawdziwość stawianych przez nią twierdzeń dokonywana jest zgodnie z dyrektywami zawartymi w art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd uznał że treść żądania w zakresie ryczałtów za nocleg na które powoływała się strona powodowa za nieudowodnioną, co miało podstawowe znaczenie w sprawie.. Natomiast próba faktycznego przerzucenia na sąd obowiązku przyjęcia za udowodnione okoliczności które wymagały wyjaśnienia w kontekście szerszego materiału dowodowego np. zeznaniach świadków lub dowodu z przesłuchania stron oceniona musiała zostać jako nieuzasadniona.

Karty kierowcy – powoda k.276-370 nie mogły stanowić dowodu w sprawie, ponieważ zostały wygenerowane w programie i są edytowane, jak wskazała biegła M. B. (2) (opinia z dnia 5 lipca 2022r) do sporządzenia opinii niezbędne są dane źródłowe tzn. pliki z karty kierowcy lub pojazdów, którymi poruszał się powód. Takie pliki są zabezpieczone podpisem cyfrowym w celu uniknięcia manipulacji, Dane znajdujące się w raporcie są niepełne, pozbawione części informacji. W dniu 16.10.2017 r widać pod wykresem informację, że kierowca znajdował się we Francji, skrót Państwa FR. Natomiast w dniu następnym tj 17.10.2017 r znajdował się w Hiszpanii, skrót państwa ES. Jednak z wykresów nie wynika, żeby kierowca wykonywał jakąkolwiek pracę lub inny rodzaj aktywności. A wręcz jest informacja że kierowca nie ma zapisu aktywności przez całą dobę, widnieje zapis 24.00, Biegła M. B. (2) potwierdziła, że opinia biegłego A. M. zostało sporządzona prawidłowo. Sąd przychylił się do opinii A. M. jako wiarygodnej z korektą wyliczeń rachunkowych dokonanych przez sąd.

Sąd ustalił, co następuje:

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia rozliczenia diet i ryczałtów za nocleg kierowców transportu międzynarodowego w godzinach nadliczbowych.

Zgodnie z art. 2 pkt 7 lit. a i b w zw. z art. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia

16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. 2012 r., poz. 1155 ze zm.) podróżą służbową jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki oraz poza inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały oraz wyjazd poza taką miejscowość w celu wykonania przewozu drogowego. Przedstawiona definicja podróży służbowej, wprowadzona ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010, nr 43, poz. 246), obowiązuje od dnia 3 kwietnia 2010 r. Jednocześnie na mocy tego aktu prawnego do ustawy o czasie pracy kierowców dodano przepis art. 21a, który stanowi, iż kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77 § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Zgodnie z art. 21a cytowanej ustawy, kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77 § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Stosownie do unormowania zawartego w przepisie art. 77 § 3 k.p., warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej określa się w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

Zgodnie z przepisem art. 77 § 4 k.p. postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju lub poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określonej dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej.

W myśl art. 77 § 5 k.p. w przypadku, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

W art. 77 § 2 k.p. przewidziano, że minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

Na podstawie upoważnienia zawartego w przepisie art. 77 § 2 k.p., Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał w dniu 19 grudnia 2002 r. rozporządzenie w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1990; dalej również jako rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2002 r.) oraz rozporządzenie w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991), jak również aktualnie obowiązujące rozporządzenie z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 poz.167; dalej również jako rozporządzenie z dnia 29 stycznia 2013 r.).

W przepisie § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju wskazano, że za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia (ust. 1). W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg,

pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust. 2) Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg (ust. 4).

Natomiast zgodnie z unormowaniem zawartym w § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej ustawodawca wskazał, że za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia. Stosownie do regulacji zawartej w § 16 ust. 2 rozporządzenia, w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1, przy czym ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu. Przepisów powyższych nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają pracownikowi bezpłatny nocleg (§ 16 ust. 4).

W uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r. (sygn. akt II PZP 1/14, L.) wskazano, iż zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym – nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy (por. także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r., sygn. akt I PZP 3/14, L.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 r., sygn. akt II PK 111/15, L.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt II PK 148/15, L.)

Kwestią kluczową było rozważenie skutków wydanego przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016/93). Trybunał Konstytucyjny w wyroku tym stwierdził, że art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77 § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP. Trybunał nadto stwierdził, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Według art. 190 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, a ponadto podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu we właściwym organie urzędowym. Orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba że Trybunał określi inny termin utraty mocy wiążącej aktu normatywnego. W razie stwierdzenia niekonstytucyjności aktu normatywnego moc wiążąca orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oznacza, że od chwili ogłoszenia orzeczenia akt ten nie może być stosowany. Tym samym od dnia 29 grudnia 2016 r., a więc od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, nie może być stosowany art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wydanego orzeczenia, dotyczącego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją przepisów odnoszących się do kierowców w transporcie międzynarodowym, w kontekście uregulowania zawartego w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców stwierdził, że ustawodawca decydując się na uregulowanie podróży służbowej odrębnie od przepisów ogólnych Kodeksu pracy powinien kierować się uzasadnioną potrzebą przyjęcia

odmiennych rozwiązań prawnych wobec danej grupy pracowników, ponieważ bez takiego działania naraża się na zarzut niekonstytucyjnego zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów prawa.

W art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców nie dokonano wyodrębnienia podróży służbowej kierowców w kontekście szczególnego rodzaju wykonywanej przez nich pracy, zaś powyższy przepis jest bezwzględnie związany z dokonaną przez Trybunał Konstytucyjny interpretacją przepisu art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców. W cytowanym wyroku Trybunał Konstytucyjny jasno i wyraźnie wskazał, że uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowcę pracy w permanentnej podróży wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników. Trybunał wywiódł, że dotychczasowe rozwiązania ustawowe muszą być uznane za pozorne, albowiem sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika nadal z przepisów kodeksowych. W tym kontekście Trybunał Konstytucyjny definitywnie stwierdził, iż potraktowanie w sposób identyczny podmiotów nierównych, a mianowicie pracownika administracji i kierowców w transporcie międzynarodowym, a z drugiej strony pracodawców, należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określania poziomu wynagrodzenia i diet. Trybunał ocenił także, że przesądzenie przez ustawodawcę, iż art. 77⁵ § 3-5 k.p. i wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k. p. przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego przewozu w transporcie wykonanego przez kierowcę, jest sprzeczne z ratio legis tych przepisów i świadczy o nieadekwatności przyjętego środka, w stosunku do regulowanej dziedziny. W wyniku uchwalenia autonomicznej definicji podróży służbowej kierowców w art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców doszło do zrównania przez ustawodawcę podróży służbowej kierowców, wykonujących przewozy w transporcie drogowym, stanowiącej immanentny element ich codziennych obowiązków służbowych oraz podróży służbowej pozostałych pracowników, dla których taka podróż nie wchodzi w zakres codziennych obowiązków i ma charakter incydentalny. Doszło zatem do zróżnicowania sytuacji prawnej kierowców, w stosunku do pozostałych pracowników mobilnych - pierwsi, wykonując swoje codzienne obowiązki służbowe, są w podróży służbowej, drudzy zaś nie są.

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zrodziło szereg konsekwencji dla sytuacji prawnej kierowców w transporcie międzynarodowym.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (Legalis nr 1681908), wypunktował skutki tego orzeczenia, wskazując że po pierwsze: wzorzec normatywny opierający się na art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców (wraz z przepisami, do których on odsyła) został uznany za niezgodny z Konstytucją, co oznacza, że przepis ten nie może już stanowić podstawy prawnej do przyznania pracownikowi - kierowcy należności przewidzianych w art. 77⁵ § 3-5 k.p., a doprecyzowanych w rozporządzeniu wykonawczym; po wtóre: przyczyną wyeliminowania normy prawnej była nieodpowiednia „kaskadowa” regulacja; po trzecie: poza uzasadnieniem podjętej decyzji Trybunał wyraził postulaty pod adresem ustawodawcy, ponagając go do podjęcia działań legislacyjnych; po czwarte: wypowiedzi Trybunału co do „noclegu w kabinie” w kontekście „zapewnienia bezpłatnego noclegu” w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego są polemiczne i nie są wiążące; po piąte: w żaden sposób Trybunał nie odniósł się do kwestii podstawy prawnej, jaką należy stosować przy rozliczeniu kosztów podróży służbowej kierowców wskutek stwierdzenia niekonstytucyjności art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców.

Sąd Najwyższy zaakcentował przy tym, że w pisemnych motywach wyroku Trybunału Konstytucyjnego zwrócono uwagę, iż przepisy ustawy o czasie pracy kierowców stanowią szczególną regulację w stosunku do Kodeksu pracy, a zatem zgodnie z generalną zasadą *lex specialis derogat legi generali* mają, w odniesieniu do kierowców, pierwszeństwo wobec regulacji kodeksowych. Kodeks pracy stosuje się do nich w zakresie nieuregulowanym w ustawie. Skutkiem tego była sytuacja, w której szersza definicja podróży służbowej, mająca zastosowanie do kierowców zatrudnionych u pracodawców będących przedsiębiorcami, niż definicja wynikająca z art. 77⁵ § 1 k.p., powoduje stosowanie do nich regulacji dotyczącej incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji publicznej (państwowej lub samorządowej sfery budżetowej). Regulacje te są natomiast nieadekwatne do rodzaju pracy wykonywanej przez kierowców w transporcie międzynarodowym. Stąd właśnie w ocenie Trybunału, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową kierowców w transporcie międzynarodowym wymaga stworzenia nowych, odrębnych przepisów, gdyż obecne kaskadowe odesłania nie odpowiadają standardom prawidłowej legislacji.

Natomiast już po wydaniu tego wyroku zapadły w Sądzie Najwyższym orzeczenia, które, uwzględniając nowy stan normatywny wykreowany treścią rozstrzygnięcia Trybunału, ukształtowały nowe kierunki orzecznicze, co nie oznacza, że co do kwestii ryczałtów za nocleg kierowców międzynarodowych wypracowany został jednolity wzorzec postępowania.

Na szczególną uwagę zasługują wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lutego 2017 r., I PK 77/16 (LEX nr 2258054), z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158), z dnia 9 marca 2017 r., I PK 309/15 (LEX nr 2273875), z dnia 30 marca 2017 r., II PK 16/16 (LEX nr 2306363). W wyrażonym przez Sąd Najwyższy w tych wyrokach stanowisku akcentuje się, że cechą stosunku pracy jest ryzyko ekonomiczne pracodawcy, co oznacza, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów, nieobjętych wynagrodzeniem zasadniczym pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot.

I tak odpowiednio, w wyroku z dnia 14 lutego 2017 r., I PK 77/16, Sąd Najwyższy przyjął, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego do kierowców w transporcie międzynarodowym nie stosuje się przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. i stwierdził, że zastosowanie mają wyłącznie przepisy zakładowe, które nie są korygowane przez przepisy powszechnie obowiązujące jako bardziej korzystne (art. 9 § 2 k.p.). Zgodnie z tą regułą prawidłowe jest ograniczenie w regulaminie wynagradzania świadczeń z tytułu podróży służbowej do wysokiej i stałej diety, pokrywającej wszystkie wydatki socjalne kierowcy, także z tytułu noclegów (podobnie: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2017 r., II PK 53/16, niepublikowany oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017 r., I PK 148/16, LEX nr 2309690 i z dnia 10 maja 2017 r., II PK 245/16, LEX nr 2434444). Brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty w drodze regulacji zakładowych, które powinny uwzględniać (również w postaci ryczałtowej) rekompensatę takich dodatkowych, rzeczywistych kosztów. Nie ma jednak przeszkód, aby należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zostały określone w postaci jednego ryczałtu.

Zgodnie z tą linią orzeczniczą Sądu Najwyższego, do kierowców w transporcie międzynarodowym nie należy stosować przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77⁵ k.p. Zastosowanie mają przepisy zakładowe (regulaminy wynagradzania), które nie są korygowane przez przepisy powszechnie obowiązujące, jako bardziej korzystne (art. 9 § 2 k.p.). Dysponowanie przez pracownika - kierowcę pojazdem z miejscem do noclegu, który uznał za wystarczający do odpoczynku i regeneracji sił - stosownie do art. 8 ust. 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz.UE.L Nr 102, str. 1) - umożliwia ograniczenie w zakładowym regulaminie wynagradzania świadczeń z tytułu zagranicznej podróży służbowej do wysokiej i stałej diety, pokrywającej wszystkie niezbędne wydatki socjalne kierowcy, także z tytułu noclegów.

Przeciwnie stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, wydanym w stanie faktycznym, w którym pracodawca nie wypłacał należności z tytułu noclegów, a pracownik miał tylko prawo do diety, która była niższa od tej określonej w rozporządzeniu wykonawczym, jednak wyższa niż algorytm z art. 77⁵ § 4 k.p.. W ocenie Sądu Najwyższego, po omawianym wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepisy ustawy o czasie pracy kierowców nie uniemożliwiają stosowania reguł rozliczenia kosztów podróży służbowej określonych w art. 77⁵ § 2-5 k.p. i w rezultacie, skoro regulamin wynagradzania ani umowa o pracę nie przewidywały ryczałtu za noclegi, to zastosowanie znajduje art. 77⁵ § 5 k.p., który daje pracownikowi prawo do otrzymania ryczałtu za noclegi według wzorca określonego w rozporządzeniu wykonawczym. Identycznie w zbieżnym stanie faktycznym orzekł Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 8 marca 2017 r., II PK 409/15 (LEX nr 2306366) i z dnia 30 marca 2017 r., II PK 16/16 (LEX nr 2306363).

W kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego stwierdzano jednak, że nie jest wykluczone objęcie wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową jedną „zbiorną” należnością. Interpretacja, czy spełnia ona funkcję ryczałtu za noclegi

należy do stron, a w ostateczności do sądu rozpoznającego sprawę (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., I PK 90/16, LEX nr 2282387 i z dnia 30 maja 2017 r., I PK 154/16, LEX nr 2353606).

Reasumując w orzecznictwie Sądu Najwyższego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego występują rozbieżności. Jedno ze stanowisk neguje bowiem stosowanie do kierowców rozwiązań normatywnych przewidzianych w przepisach dotyczących sfery budżetowej (bez względu na to, czy ryczałt za nocleg został przez pracodawcę uregulowany, czy też nie), drugie zaś zakłada, że wyrok Trybunału nie wpłynął na dopuszczalność odwoływania się do przepisów Kodeksu pracy, a w konsekwencji rozporządzenia wykonawczego. Co więcej, w przywołanej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, zauważono - poddając analizie sytuację prawną kierowców międzynarodowych po wyroku TK - że w judykaturze pojawił się również trzeci wątek, który sprowadza się do pomijania przedstawionych powyżej rozbieżności, przy jednoczesnym skoncentrowaniu się na „odpowiednim” określeniu wysokości zwrotu kosztów za nocleg. Został on zaakcentowany w kilku orzeczeniach, w tym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2017 r., II PK 28/16 (Legalis nr 1640645), który został wydany w stanie faktycznym, gdzie pracodawca wypłacał jedynie diety, nie rozliczał jednak zwrotu kosztów noclegu, a dopiero na koniec okresu spornego dokonał zmiany i z części diety utworzył ryczałt za nocleg. Sąd Najwyższy wskazał, że wypłacana przez pracodawcę dieta mogła kompensować również wydatki związane z noclegiem i rozwiązanie to nie musi być korzystniejsze, niż to przewidziane w rozporządzeniu wykonawczym wydanym na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. w związku z art. 77⁵ § 5 k.p. Przy ocenie roszczenia pracownika sąd ma obowiązek weryfikowania, czy postanowienie regulaminu lub umowy o pracę nie zmierza do przyznania świadczenia (świadczeń) rekompensujących podróż służbową w sposób pozorny lub symboliczny (marginalny). Weryfikacja roszczenia pracownika może odbywać się przy wykorzystaniu mechanizmu z art. 322 k.p.c.

Sąd Najwyższy w orzeczeniach uznających, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie stoi na przeszkodzie oparciu rozstrzygnięcia na regulacji zawartej w art. 77⁵ § 3 k.p. albo art. 77⁵ § 5 w związku z art. 77⁵ § 2 k.p. również wyraził możliwość moderowania ryczałtu za nocleg przez sąd w przypadku, gdy został on określony w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę i jest mniej korzystny dla pracownika niż ryczałt przewidziany w rozporządzeniu wykonawczym (dotyczy zatem sytuacji z art. 77⁵ § 3 k.p.). Mechanizm weryfikujący służy w tym wypadku sprawdzeniu, czy obowiązująca pracownika reguła wypłaty kosztów noclegowych jest odpowiednia - mimo, że prowadzi do wypłaty kwot mniej korzystnych od tych wynikających z rozporządzenia wykonawczego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2017 r., II PK 106/16, Legalis nr 1611980).

Sąd przychylił się do poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2017 r., II PK 106/16, zgodnie z którym wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie wywiera wpływu na ostateczne zakończenie sporu. Obowiązująca ustawa o czasie pracy kierowców, mając charakter *lex specialis* względem przepisów Kodeksu pracy, zawiera definicję podróży służbowej. Naturalną formułą rekompensat takich podróży jest zwrot kosztów pracowników. W tym aspekcie normą szczegółową był art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który jednak został wyeliminowany z porządku prawnego. W ten sposób nie powstała jednak luka w przepisach, gdyż podstawowe metody wykładni prawa pozwalają na rozstrzygnięcie spornego zagadnienia, choć wybór może być różny. Przez art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców można poszukiwać podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w związku z art. 77⁵ § 1 k.p., albo też przez odpowiednie stosowanie art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców, zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Rozwiązanie za którym opowiedział się Sąd Najwyższy w powołanym wyroku opiera się na wykładni art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców. Mianowicie przywołany przepis formułuje definicję podróży służbowej i nie stanowi przedmiotu kontroli konstytucyjnej, a więc nadal obowiązuje w systemie prawa. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p. Odwołanie do podstawowej regulacji prawa pracy jest naturalne, zwłaszcza że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie obejmował swym zakresem tej regulacji. Przepis art. 77⁵ § 3 k.p. ustanawia normatywną podstawę do uregulowania danej kwestii w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest zobowiązany do ustalenia regulaminu pracy. Przepis art. 77⁵ § 5 k.p. przewiduje, że gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień,

o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. Zwrot „nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3” wskazuje na sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują w ogóle należności z tytułu podróży służbowej.

Odnosząc się stricte do charakteru ryczałtu za nocleg Sąd Najwyższy podkreślił, że formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia z 19 grudnia 2002 r. opiera się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25% limitu. Racjonalność tego rozwiązania oznacza, że faktycznie wybór należy do pracownika, który albo przedkłada rachunek, albo uzyskuje prawo do ryczałtu. Sąd Najwyższy wskazał też, że w judykaturze wyrażono stanowisko, iż istota ryczałtu, jako świadczenia kompensacyjnego przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu, polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia oderwane jest od rzeczywistego poniesienia kosztów (bo się ich nie dokumentuje) i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, Legalis nr 924457 i wskazane tam orzecznictwo). Literalnie rzecz ujmując, ryczałt przysługuje w razie nieprzedłożenia rachunku, czyli taka sytuacja jest kwalifikowana jako koszt nieudokumentowany, który nie znajduje pokrycia w fakturze VAT czy też paragonie fiskalnym. Idąc dalej, taki nieudokumentowany koszt noclegu obejmuje nie tylko udostępnienie miejsca do spania lecz także dostępu do pomieszczeń sanitarnych, zakupu i prania pościeli, etc. Ponadto do czasu wyraźnego legislacyjnego uregulowania wpływu zależności innowacji techniczno-socjalnych na wysokość ryczałtów za noclegi w kabinie samochodu ciężarowego, zapewnienie korzystania przez kierowców samochodowego transportu międzynarodowego z noclegów w specjalnie przystosowanej do tego części kabiny samochodowej uprawnia pracodawcę do uzgodnienia lub uregulowania w zakładowych przepisach płacowych niższych - niż uśredniona kwota ryczałtu za nocleg - rekompensat za noclegi odbyte w warunkach gwarantujących co najmniej dostateczny komfort nocnego odpoczynku, z możliwością zaspokojenia potrzeb sanitarnych i socjalnych kierowców.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd miał na uwadze, że powód nie wykazał zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu wynikającego z art. 6 k.c. że ryczałty za nocleg które wynikały z dokumentu wyjazdu służbowego były wypłacone w zaniżonej wysokości. Przyznane pracownikowi pozwanego, choć nie były w poleceniach wypłaty wynagrodzenia określane jako diety to realizowały w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy ich cele. Umowa o pracę zawarta ze stroną powodową jak również inne wewnętrzne regulacje nie przewidywały ryczałtów za noclegi.

Biorąc pod uwagę zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy Sąd przyjął, że w całym badanym okresie powód wiedział i godził się na to, że wypłacana mu dieta pokrywa w całości jego koszty związane z podróżami w tym diety i ryczałty za nocleg oraz godził się na noclegi w kabinie pojazdu.

Sąd w niniejszej sprawie nie mógł zastosować art. 322 k.p.c. zgodnie z którym w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądanie jest niemożliwe lub nawet utrudnione może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swojej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Poza dokumentacją dotyczącą rozliczenia wyjazdu służbowego i listy płac i polecenia wypłaty sąd nie dysponował innym wiarygodnym materiałem dowodowym na podstawie którego biegła mogłaby wykonać prawidłowe wyliczenia. Jak wynika z opinii biegłego z zakresu rachunkowości pracodawca nie wypłacał ryczałtu za nocleg. Biegła przyjęła takie założenie, z uwagi na to, że w poleceniach wypłaty wpisywano diety jako tytuł wypłaty, z tym, że były to kwoty wyższe niż wynagrodzenie zasadnicze i diety wykazane w rozliczeniach wyjazdu służbowego (np. k.35 akt. sądowych). Sąd nie jest nawet w sposób przybliżony z oparciem o zaferowany materiał dowodowy wskazać jaka kwota byłaby adekwatna w stosunku do żądań powoda z tytułu ryczałtów za nocleg. W zakresie wyjaśnienia tych kwestii strona powodowa nie wykazała inicjatywy dowodowej zmierzającej do wyjaśnienia tych kwestii, wprost przeciwnie dążyła do zamknięcia rozprawy i wydania wyroku.

Biegła A. M. w ustnej opinii uzupełniającej wyjaśniła, że pracodawca w rozliczeniach wyjazdów służbowych różnicował diety i ryczałty za nocleg, ale w przelewach określone były jako diety.

Sąd w pełni podziela aktualne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 17 maja 2016 r. (II PK 98/15, Legalis nr 1488816) w którym stwierdzono, że w sytuacji, gdy w regulaminie wynagradzania nie były określone wprost kwoty ryczałtów za noclegi, możliwe jest przyjęcie przez sąd, że przewidziana w regulaminie kwota obejmowała zarówno diety jak i ryczałty za noclegi. Sąd Najwyższy wskazał nadto, że w wielu przypadkach powszechną praktyką było przerzucanie kosztów wynagrodzenia pracowniczego do innych świadczeń w celu uniknięcia dodatkowych obciążeń daninami publicznymi.

Okoliczność, że przez długie lata praktyka ta nie była kwestionowana przez powoda, tak jak w niniejszej sprawie, nie pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie.

W ocenie sądu zachowanie powoda zatrudnionego u pozwanego w tym okresie wskazuje, że przez okres zatrudnienia przyznane mu diety jako dodatkowe źródło dochodu i korzystanie z kabiny samochodu do noclegu było jego świadomym wyborem.

Ponadto podzielenie uzyskiwanych środków z tytułu „diety” również na ryczałt za noclegi miało na celu jedynie dookreślenie należności wypłacanych przez pozwanego z tytułu podróży służbowych. Nie bez znaczenia był fakt, że powód otrzymywał świadczenia znacznie przekraczające standard, które ustanawiała umowa o pracę, a świadczenie wypłacane jako „dieta”, pokrywało wszystkie koszty socjalne, w tym także koszty noclegów, od których nie był potrącany podatek dochodowy i składki na ubezpieczenia społeczne i tego powód przez okres zatrudnienia nie kwestionował.

W związku z tym sąd zasądził należność z tytułu diet jak w punkcie pierwszym wyroku a oddalił powództwo w zakresie ryczałtów za nocleg e punkcie drugim wyroku. W zakresie żądanych diet sąd zasądził jak w punkcie pierwszym wyroku na podstawie opinii biegłej A. M. z rachunkową korektą wyliczeń które zostały przedstawione w tabeli jak wyżej.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie sąd zasądził na podstawie art. 481 k.c w związku z art. 300 k.p w związku z art. 85 1 § 1 i § 2 k.p.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Powód wygrał proces w wysokości 34,45 % przegrywając w 65,55 % (żądał kwoty 49 284,08 zł, uwzględniono 16 979,61 złotych).

W związku z powyższym:

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda ustalono zgodnie z § 2 pkt 5 w związku z § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych. ($3600 \times 75\% = 2700$ złotych $\times 34,45\% = 930,15$ złotych) o czym orzeczono jak w punkcie trzecim wyroku.

Natomiast wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej ustalono zgodnie z § 2 pkt 5 i § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r w sprawie opłat za czynności adwokackie ($3600 \times 75\% = 2700$ złotych $- 930,15 = 1769,85$ złotych) o czym orzeczono jak w punkcie czwartym wyroku urzędu

O zwrocie kosztów procesu obejmujących koszty sądowe Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 2 k.p.c. na koszty biegłego. W związku zaś z faktem, że pozwana przegrała proces w 34,45 % sąd obciążył ja w takim zakresie wyłożonymi ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe kosztami w wysokości 1.034, 47 złotych (wynagrodzenie biegłego: 1414,53 złotych + 228,15 złotych + 1012 złotych + 288,15 złotych = 2002,83 $\times 34,45 = 1.034,47$ złotych) oraz na podstawie art. Art. 13 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 18 lipca 2005 r o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – opłata od pozwu w wysokości 1.000 zł uwzględniająca wysokość zasądzonego na rzecz powoda roszczenia.

Pozostałe koszty procesu w zakresie których powód przegrał proces sąd na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 97 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r przejął na rachunek Skarbu Państwa.

W punkcie siódmym Sąd na podstawie art. 477 2 k.p.c. nadał wyrokowi w punkcie II rygor natychmiastowej wykonalności.

ZARZĄDZENIE

(...)